

Carnegie AS
Postboks 684 Sentrum
0106 OSLO

VÅR REFERANSE
19/984

DERES REFERANSE

DATO
14.10.2019

Merknader - endelig rapport fra tematilsyn

1 INNLEDNING

Finanstilsynet har gjennomført et temabegrenset tilsyn på kundedokumentasjon og tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering i Carnegie AS.

Carnegie AS (heretter omtalt som Foretaket) har tillatelse til å yte investeringstjenester i henhold til verdipapirhandelloven (vphl.) § 2-1 (1) nr. 1, 2, 3, 5, 6 og 7, samt tilknyttede tjenester som nevnt i vphl. § 2-6 (1) nr. 1, 2, 3, 4, 5 og 6. Foretaket eies av Carnegie Investment Bank AB i Sverige.

Foretaket mottok Finanstilsynets foreløpige vurderinger i brev av 21. august 2019 (Rapporten). Foretaket ga sine kommentarer til Rapporten i brev av 11. september 2019 (Tilsvaret).

2 FORETAKETS KUNDEKONTROLL OG TILTAK MOT HVITVASKING OG TERRORFINANSIERING

2.1 Rettslig utgangspunkt

Ny lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering trådte i kraft den 15. oktober 2018, og avløste tidligere lov med samme navn. De fleste kundeforhold i utvalget Finanstilsynet har sett på er etablert etter ikrafttredelse av ny hvitvaskingslov. Det er dermed i det følgende hovedsakelig referert til ny hvitvaskingslov av 1. juni 2018 nr. 23. For kundeforhold etablert før ikrafttredelse av den nye loven er hvitvaskingskontrollen vurdert etter den tidligere hvitvaskingsloven av 6. mars 2009.

Det følger av lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvvil.) at verdipapirforetak er pliktig til å gjennomføre tiltak for å forebygge hvitvasking og terrorfinansiering. Det fremgår av hvvl. § 9 (1) at rapporteringspliktige skal gjennomføre kundetiltak etter §§ 10 til 20 og løpende oppfølging etter § 24 på grunnlag av en vurdering av risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Risikoen skal vurderes ut fra blant annet kundeforholdets formål, mengden kundemidler som skal inngå i kundeforholdet, transaksjoners størrelse, og regelmessigheten og varigheten av kundeforholdet. I situasjoner som etter sin art innebærer høy risiko skal verdipapirforetaket ut fra en risikovurdering anvende andre kontrolltiltak i tillegg til de ordinære tiltakene som følger av hvvl. §§ 9 til 14, jf. hvvl. § 17. Det følger videre av hvvl. § 9 (3) at rapporteringspliktige skal kunne påvise at omfanget av

utførte tiltak er tilpasset den aktuelle risikoen. Kundekontroll skal som hovedregel gjennomføres før etablering av kundeforhold eller utføring av transaksjon, jf. hvvl. § 11.

I Finanstilsynets veileder til hvitvaskingsloven, Rundskriv 8/2019, punkt 4.2.5 fremgår det at de rapporteringspliktige bør innhente informasjon om midlenes opprinnelse i forbindelse med kundetiltak tilknyttet kundeforholdets formål og tilsiktede art. For kundeforhold som har indikasjoner på høy risiko, skal informasjon om midlenes opprinnelse innhentes. Opplysningene om midlenes opprinnelse må være substansielle og redegjøre for hvordan disse ble ervervet. En forståelse av midlenes opprinnelse er avgjørende for den risikoklassifisering som skal gjøres i forbindelse med etablering av kundeforhold, samt for løpende oppfølging iht. hvvl. § 24.

Videre fremgår det av Finanstilsynets veileder at for kunder med lav og middels risiko kan opplysninger om midlenes opprinnelse angis generelt i et kunderegistreringsskjema eller liknende. Eksempelvis kan det fremgå at midler som skal inngå i leieforholdet vil innbefatte lønn, arv, sosiale ytelser, leieinntekter eller liknende. Det forutsetter i slike tilfeller at den rapporteringspliktige har annen kunnskap som tilsier at en slik angivelse er tilstrekkelig, eksempelvis antatt lønnsinntekt, arbeidsgiver mv. For kunder som har indikasjoner på høy risiko, må rapporteringspliktig innhente mer detaljert informasjon basert på en konkret risikobasert vurdering som ledd i forsterkede kundetiltak.

2.2 Finanstilsynets foreløpige vurdering

Finanstilsynet har gjennomgått Foretakets rutiner for kundeetablering og tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, samt kundedokumentasjon for 21 kundeforhold.

Foretaket benytter et standardisert skjema i forbindelse med kundeetablering "Skjema for kundetiltak". Dette skjemaet skal dekke informasjonskravene i forbindelse med kundeetablering både i forhold til vphl. og hvvl. Det fremgår av dette skjemaet at det først stilles spørsmål om midlenes opprinnelse i forbindelse med kunder som er klassifisert som høy risiko og dermed blir underlagt forsterkede kontrolltiltak. Det fremstår følgelig som om Foretaket ikke innhenter opplysninger om midlenes opprinnelse for kunder som har lav eller middels risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.

Finanstilsynet viste også i Rapporten til et konkret kundeforhold og stilte nærmere spørsmål ved om Foretaket fullt ut hadde iverksatt alle nødvendige tiltak for å sikre tilstrekkelig kjennskap til en høyrisiko kunde før dette kundeforholdet ble etablert, herunder særlig hvorvidt det var innhentet tilstrekkelig informasjon om kundeforholdets formål og tilsiktede art, samt midlenes opprinnelse, jf. hvvl. 2009 § 15.

2.3 Foretakets kommentarer

Foretaket er av den oppfatning at Finanstilsynets anbefaling i veiledningen fra 2016 om å innhente informasjon om midlenes opprinnelse i forbindelse med normal kunder, er en henstilling om at foretakene som er under tilsyn selv vurderer behovet for en slik praksis. Foretaket viser videre til at verdipapirforetak var vurdert som lavrisikosektor i nasjonal risikovurdering fra 2018, og at dette tilsier at terskelen for å innhente informasjon om midlenes opprinnelse for normal- og lavrisikokunder er ganske høy for det store flertallet av Foretakets kunder. Foretaket vurderer alltid midlenes opprinnelse dersom kundeforholdet har indikasjon på høy risiko. I disse vurderingene tar Foretaket hensyn til en rekke risikofaktorer, og foretar på dette grunnlag en samlet helhetsvurdering av kunden.

Foretaket har imidlertid, basert på Finanstilsynets nye veileder (Rundskriv 8/2019), iverksatt tiltak og hevet risikonivået i risikoanalysen. Rutiner og kundeskjema vil dermed bli endret og i alle kundeavtaler vil det bli inkludert spørsmål om hva som er opprinnelsen til midlene i kundeforholdet. Foretaket vil fortsatt gjøre undersøkelser rundt midlenes opprinnelse for høyrisikokunder.

2.4 Finanstilsynets endelige merknader

Kjennskap til kunden er et sentralt element for å gjennomføre kundetiltak, og ved forsterkede kundetiltak skal den rapporteringspliktige foreta ytterligere undersøkelser enn det som gjøres ved normal kundekontroll.

Det følger av Finanstilsynets Rundskriv 8/2019 at rapporteringspliktige bør innhente informasjon om midlenes opprinnelse i forbindelse med kundetiltak tilknyttet kundeforholdets formål og tilsiktede art, og informasjon om opprinnelsen til kundens midler skal alltid innhentes i forbindelse med forsterkede kundetiltak.

Finanstilsynet tar for øvrig Foretakets redegjørelse til etterretning.

3 RAPPORTERING AV MISTENKELIGE FORHOLD

3.1 Rettslig utgangspunkt

Rapporteringspliktiges undersøkelsesplikt følger av hvvl. § 25. Dersom det etter nærmere undersøkelser er forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige oversende opplysninger til Økokrim om disse forholdene, jf. hvvl. § 26 (1). Det er videre bestemmelser om rapporteringsplikt, opplysningsplikt, ansvarsfrihet, gjennomføring av mistenkelig transaksjon og forbud mot å avsløre undersøkelser, rapportering og etterforskning i hvvl. §§ 26-28.

Ordlyden som beskriver terskelen for når undersøkelsesplikt utløses er nå endret sammenlignet med hvitvaskingsloven 2009. Undersøkelsesplikten utløses hvis den rapporteringspliktige «avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering». Tidligere var undersøkelsesplikten knyttet til hvorvidt det hadde vært foretatt en transaksjon, jf. hvvl. 2009 § 17. Dette er ikke lenger et vilkår.

3.2 Finanstilsynets foreløpige vurderinger

Finanstilsynet anser det som viktig at rapporteringspliktige foretak er bevisste og har fokus på å identifisere og rapportere mistenkelige forhold ved potensielle kunder som av ulike grunner blir avvist av Foretaket, eller kunder som velger å trekke seg/transaksjonen. Finanstilsynet vurderer dette som særlig aktuelt for verdipapirforetak ettersom både verdipapirhandelloven og hvitvaskingsloven stiller krav om at verdipapirforetaket må ha inngående kjennskap til sine kunder før kundeforhold/transaksjon kan etableres/gjennomføres.

På Finanstilsynets spørsmål om Foretaket fører liste over avviste kunder og om Foretaket har rutiner for føring/kontroll av avviste kunder/transaksjoner, opplyste Foretaket at dette var under etablering.

Finanstilsynet ba om en oppdatering på Foretakets arbeid med dette og eventuelle tiltak for opplæring av ansatte i det å identifisere mistenkelig forhold knyttet til kunder som blir avvist eller trekker seg før kundeetablering.

3.3 Foretakets kommentarer

Foretaket viser til at ny konsernrutine er tatt i bruk våren 2019 og til at det i konsernet allerede er opprettet en slik liste for rapportering av mistenkelige forhold. Foretaket vil også oppdatere sin interne opplæring med hensyn til rapportering av mistanke i samsvar med den nye ordlyden i loven.

3.4 Finanstilsynets endelige merknader

Finanstilsynet tar Foretakets redegjørelse til etterretning.

For Finanstilsynet

Gry Evensen Skallerud
seksjonssjef

Leif Roar Johansen
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.